

дослідницької діяльності в процесі навчання історії в школі може значно підвищити рівень навчальних досягнень й історичної компетентності учнів. Це у свою чергу розширить обрії для розвитку в учнів важливих характеристик креативності: оригінальність, гнучкість, продуктивність мислення, легкість асоціювання, чутливість до проблем – та підвищить практичну спрямованість умінь і компетентностей учнів [2]. Також дослідницька діяльність може стати важливим інструментом для компенсації освітніх втрат учнів.

Список використаних джерел та літератури

1. Мороз П. В., Мороз І. В. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 96 с.
2. Мороз П. В. Робота з історичними джерелами як засіб формування дослідницької компетентності академічно здібних учнів. *Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 2020. С. 54–56.
3. Недодатко Н. Технологія формування навчально-дослідницьких умінь школярів. *Рідна школа*. 2005. № 6. С. 21–23.

П. В. Мороз,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу
суспільствознавчої освіти
(Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ)
e-mail: pmoroz@ukr.net

Інтегроване навчання: виклики та можливості

Широкомасштабна військова агресія росії стала серйозним викликом для українських освітян: бойові дії призвели до руйнувань багатьох закладів освіти; тривалих перебоїв й відсутності електропостачання, доступу до інтернету, перебування учнів в укриттях, припинення освітнього процесу на певний час. Внаслідок цих подій учні мають суттєві освітні втрати, ступінь яких важливо визначити та знайти механізми для їх компенсації.

У нових умовах актуальним стає не наповнення учнів інформацією, а формування в них системного мислення, уміння самостійно працювати з різноманітною інформацією, а саме: виділяти в масиві інформації основне (потрібне), розв'язувати складні проблеми та приймати зважені рішення. Системне мислення нині

розглядається як інструмент адаптації учнівства до життя в умовах сучасного суспільства, специфічний засіб опрацювання величезного обсягу навчальної та повсякденної інформації про навколишній світ, суспільство та власне місце в ньому, інструмент самоактуалізації, самовдосконалення і самореалізації.

Одним із засобів формування системного типу мислення в учнів є інтегроване навчання, яке передбачає не лише взаємозв'язок між освітніми галузями та предметами, а насамперед ґрунтується на наукових ідеях, концепціях, що дають цілісне уявлення про історію, людину, світ та культуру.

Перспективи розвитку інтегративно-предметного навчання закріплені у «Державному стандарті базової середньої освіти», де зазначені не окремі предмети, а освітні галузі. Це означає, що вперше за тривалий час нормативний документ орієнтує на інтеграцію змісту, можливість гнучкої варіативної організації змісту. Як зазначається в Концепції Нової української школи, інтеграцію слід розглядати не як механічне об'єднання окремих питань із різних навчальних предметів, а як їх органічне взаємопроникнення, що дає якісно новий результат, нове системне й цілісне утворення [3].

Інтегроване навчання дає змогу вчителю та здобувачу освіти вийти за межі певного навчального предмета чи навіть певної окремої освітньої галузі. Як наслідок, учні зможуть краще зрозуміти сутність певного об'єкта чи явища в контекстах різних навчальних предметів, сформувати цілісне уявлення про них; краще зрозуміти, як використати набуті ідеї та навички на практиці; системно мислити. Відповідно під час інтегрованого навчання діти вчать бачити цілісну картину світу, а не тільки її окремі фрагменти [1: 34].

Результатом інтегрованого навчання історії має бути цілісність історичних знань учнів різних рівнів, наприклад, про: а) минуле людства чи окремої країни в певний історичний період; б) взаємодію людини з природним середовищем; в) причини, хід, значення й наслідки конкретних історичних подій та явищ; г) життя та діяльність історичних діячів; д) особливості релігійних вірувань та культури народів світу тощо.

У визначенні поняття «інтегроване навчання» дослідники наголошують насамперед на взаємозв'язку змістового та діяльнісного компонентів навчання з метою формування в учнів цілісної картини світу. Втім, на нашу думку, не всі дослідники приділяють належну увагу такому важливому аспекту, як інтеграція навчання з життєвою реальністю, а саме – як здобуті в школі знання мають інтегруватися в практичній діяльності людини.

Інтеграція історії з сучасністю – це підхід до вивчення історії, який передбачає зв'язок між історичними подіями та сучасними реаліями. В основі цього підходу лежить усвідомлення того, що минуле не ізольоване від сучасності, а навпаки – має вплив на сучасне життя. Таким чином, інтеграція дає змогу учням вивчати навчальний матеріал у контексті реальних подій та ситуацій. Наприклад, чимало сучасних проблем можна розглядати як наслідок процесів глобалізації, впливу діяльності людини на довкілля, зміну клімату, у контексті їх історичних витоків. Вивчення руху за громадянські права в минулому може допомогти учням зрозуміти, які виклики стоять перед сучасним суспільством у боротьбі за рівність та справедливість.

Для реалізації інтеграції подій минулого з сучасністю у шкільному курсі історії доцільно використовувати різноманітні методи та підходи. Наприклад, можна організовувати дискусії та дебати на тему впливу історичних подій на сучасне життя людства, запропонувати учням проекти на тему розкриття зв'язку між історією та сучасністю або створення освітнього продукту, який відображав би вплив конкретної історичної події на сучасне життя.

Інтеграція історії з сучасністю дозволяє учням зрозуміти, що історія не є добіркою фактів та дат, а має значення для сьогодення та майбутнього. Інтегрований підхід до вивчення історії дає змогу розглядати суспільство в його розвитку, передбачає аналіз, оцінювання різноманітних історичних джерел, інтерпретацій подій та явищ суспільного життя, а отже, розвиває аналітику й критичне мислення. Навички критичного мислення є дуже важливими в інформаційну епоху. Також реалізація інтегрованого підходу в навчанні допомагає учням розвивати навички співпраці та комунікації, оскільки вони працюють в групах та спілкуються між собою. Це готує їх до майбутньої роботи в команді та до спілкування з людьми з різних сфер життя.

Тож інтеграція в школі є важливим складником освітнього процесу, оскільки вона дає змогу учням бачити зв'язок між різними предметами та їх застосуванням у реальному житті, розвивати критичне мислення, вміння аналізувати інформацію, а також готувати здобувачів освіти до майбутньої професійної та особистісної успішності.

Список використаних джерел та літератури

1. Інтеграція навчальних предметів в початковій школі як ефективна форма навчання молодших школярів : матеріали інтернет-семінару / уклад. Л. Н. Добровольська, В. О. Чорновіл. Черкаси : Вид-

во КНЗ «Черкаський обл. ін-т післядиплом. освіти пед. прац. Черкаської обл. ради», 2017. 183 с. URL: <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/430>.

2. Мороз І. В. Сутність інтегративного підходу навчання історії. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Київ, 29 березня 2021 р. Київ : Пед. думка, 2021. С. 135–138. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724520>.

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Мін-во науки і освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>.

Н. М. Німко,
методист центру інформатики,
ІКТ та дистанційної освіти
(Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної освіти)
e-mail: n.nimko@ipro.edu.te.ua

Цифрові інструменти вчителя Нової української школи

*Ми позбавляємо дітей майбутнього,
якщо продовжуємо сьогодні навчати так,
як навчали цього вчора.*

Джон Дьюї, американський філософ,
психолог та реформатор освіти

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, перехід до дистанційного навчання та оновлення підходів до надання освітніх послуг надає більше можливостей щодо використання персонального комп'ютера, планшетів, мобільних телефонів у освітньому процесі.

Використання інтернет-ресурсів з інтерактивними завданнями, додатків до мобільних пристроїв, використання аудіо, відео тощо сприяє підвищенню мотиваційної активності учнів як під час уроків в класі, так і під час дистанційного навчання. Саме дистанційне навчання дозволяє зробити процес отримання і засвоєння знань гнучким, доступним, персоніфікованим; створюється можливість безперервного обміну інформацією.

Відсутність навчальної мотивації у сучасних учнів є найбільш актуальною проблемою в освіті. Сучасні діти мають доступ до безмежного інформаційного простору, який постійно пропонує їм